

διάλογοι καταλλαγής

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ★ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2002 ★ Αριθμ. Φύλλου 67
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ • GR - 73006 ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ

Ο λόγος του Θεού και τα παρόλογα του ανθρώπου

ησούς ο Χριστός, ο του Θεού Υιός και Λόγος, ο «ἀπό σιγῆς προελθών», γίνεται με την ενανθρώπησή Του μέτοχος «πάσης τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, τουτέστι ψυχῆς λογικῆς καὶ νοερᾶς καὶ σαρκός ἀνθρωπίνης».

Ένα σημαντικό παλαιό χριστιανικό κείμενο, η Προς Διόγνητον Επιστολή (10, 2), συνοψίζει σε οκτώ σημεία αυτή την έκφραση της αγάπης του Θεού προς τους ανθρώπους,

- * (1) «δι' οὓς ἐποίησε τὸν κόσμον»,
- * (2) «οἵς ὑπέταξε πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ»,
- * (3) «οἵς λόγον ἔδωκεν»,
- * (4) «οἵς νοῦν»,
- * (5) «οἵς μόνοις ἄνω πρὸς αὐτόν ὁρῶν ἐπέτρεψεν»,
- * (6) «οὓς ἐκ τῆς ἴδιας εἰκόνος ἐπλασε»,
- * (7) «πρὸς οὓς ἀπέστειλε τὸν οὐλὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ»,
- * (8) «οἵς τὴν ἐν οὐρανῷ βασιλείαν ἐπηγγείλατο καὶ δώσει τοῖς ἀγαπήσασιν αὐτόν».

Η ανθρωποκεντρική κοσμολογία - δημιουργία του κόσμου χάριν του ανθρώπου (1) και υποταγή των πάντων σ' αυτόν (2)-, η **θεοειδής ανθρωπολογία** - ο άνθρωπος προκατίζεται με τις θείες ιδιότητες του λόγου και του νου (3-4), χαριτώνεται, μόνον αυτός, με την προς τα άνω θέαση (5) και φέρει τα γνωρίσματα της εικόνας του Θεού (6)-, η μεγιστή **σωτηριολογική δωρεά** της ενανθρωπήσεως του Λόγου (7) και η **εσχατολογική υπόσχεση** (8) αποτελούν το αίτιον και το περιεχόμενο της χαράς του πιστού, που προτρέπεται στη συνέχεια από την Επιστολή, να ανταποδίδει στον Θεό την αγάπη.

Μένουμε στην ανθρωπολογία, προκειμένου να επιση-

μάνουμε δυό τάσεις της εποχής μας, που προκαλούν θάμβος, έκπτωση, ευχαριστία, ταυτόχρονα όμως εύλογο προβληματισμό, αν όχι και σοβαρή ανησυχία.

Η μία προκύπτει από τον αδιαμφισβήτητο θρίαμβο του ανθρώπινου λόγου, με την οιονεί πυραυλική εκτίναξή του στα αχανή του μακρόκοσμου και στα έγκατα του μικρόκοσμου. Βέβαια, η σοφία υπενθυμίζει στη γνώση, πως η προσέγγιση του πληρώματος της αλήθειας δεν ανήκει στις προοπτικές του ιστορικού χρόνου. Αυτή η επίγνωση των ορίων τιθασεύει την κατά τα άλλα δικαιολογημένη περηφάνεια μας, την προφυλάσσει από τον κίνδυνο, να εκδηλώνεται ως οίηση και ως ύβρις, και μας επιτρέπει να υμνούμε ευχαριστιακά τον Δοτήρα των Φώτων για το ότι εποίησε τον ανθρώπον «νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν».

**Στους αγαπητούς αναγνώστες των Διαλόγων Καταλλαγής και σε όλους τους
ανά τον κόσμο φίλους και συνεργάτες της ΟΑΚ ευχόμεθα
πλούσιες τις ευλογίες του Θεού κατά το νέον έτος.**

Η άλλη τάση αφορά στην εκδοχή, ότι η δυναμική των εξελίξεων στη Βιοτεχνολογία, την Πληροφορική και άλλες περιοχές γνώσεων και δεξιοτήτων θα κάμψει τις αντοχές της σύνεσης και, αυτονομημένη από κάθε φραγμό, θα αλλιώσει την ίδια τη φύση του ανθρώπου και γενικότερα των έμβιων όντων, με τρόπο και σε βαθμό μη αναστρέψιμο.

Στη φάση αυτή της Ιστορίας, ο άνθρωπος, συνοδευόμενος ένθεν και ένθεν από τις δυό αυτές τάσεις προς τη μεγαλωσύνη και την παραφροσύνη, μοιάζει μπερδεμένος και στη σχέση του με τον Θεό, δυσκολευόμενος να διακρίνει, αν είναι «τό λαμπρότερο πρόσωπο της ἀπελπισίας» ή «τό λαμπρότερο πρόσωπο τῆς ἐλπίδας», για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του ποιητή, που εξηγεί: «Κοιτάζω γύρα μου, κοιτάζω μέσα μου· ἡ ἀρετή τρελάθηκε· ἡ γεωμετρία τρελάθηκε· πρέπει να ὅρθει πάλι ὁ Νοῦς ὁ νομοθέτης, νά βάλει και νούρια τάξη, και νούριους νόμους· πιό πλούσια ἀρμονία νά γίνει ὁ κόσμος» (ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΓΚΡΕΚΟ - Πρόσλογος).

Την εκπλήρωση αυτού ακριβώς του αγωνιώδους αιτήματος υπενθυμίζει και πάλιν δοξολογικά η Εκκλησία: «Χριστός γεννᾶται! Εκείνος, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένε-

το». Εκείνος που ενεργεί την παλιγγενεσία και ανακανίζει τα σύμπαντα.

Αυτή την παρακληση, αυτή τη μεγάλη παραμυθία προσφέρει και πάλιν ο φιλάνθρωπος Θεός στην έναγχη ανθρωπότητα. Είναι γι' αυτό πικρή η θλίψη, που προκαλεί το σχεδόν καθημερινό φαινόμενο, θεολόγοι, θεολογούντες και περί τα εκκλησιαστικά ασχολούμενοι, κληρικοί και λαϊκοί, αντί να είμαστε μάρτυρες και κήρυκες της θείας μεγαλειότητας και της λυτρωτικής ευφροσύνης, να παγιδευόμαστε σε επουσιάδη και ευτελή, σε μικρόψυχα και εμπαθή, σε οχληρή βατολογία και ανωφελή πολυπραγμοσύνη, σε βίαιη, σχεδόν βάναυση αντίδραση ακόμη και στην πιο εύλογη αυτοκριτική για περίεργα πράματα και «θάματα» στον εκκλησιαστικό βίο, που προκαλούν ευθέως την ανθρωπινή λογική.

«Ο Λόγος σάρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ... καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ χάριν ἀντί χάριτος» (Ιωάν. 1, 14 ἐ.). Λοιπόν, ας μην ακυρώνουμε τον λόγο του Θεού (Μάρκ. 7, 13), συγχέοντας και ταυτίζοντας τα δικά μας παράλογα με τα υπέρλογα της θείας συγκαταβάσεως και φιλανθρωπίας !

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ Δ' ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2002

Ο ΚΤΩΡΙΟΣ

1716 1.-10. Ζώσα Ορθοδοξία

Ένα από τα πιό παλιά και σταθερά προγράμματα της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης (ΟΑΚ) φέρει τον τίτλο: «ΖΩΣΑ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ». Απευθύνεται σε στελέχη ετεροδόξων Εκκλησιών, στα οποία παρέχεται η ευκαιρία, να γνωρίσουν πτυχές της σύγχρονης ζωής της Εκκλησίας μας στην καθημερινή, τη ζωντανή της πραγματικότητα, ταυτόχρονα δε να εμβαθύνουν στην πίστη, τη λειτουργική ζωή και την πνευματικότητα της παράδοσής μας και να ενημερωθούν για τις ορθόδοξες θέσεις επί τρεχόντων οικουμενικών, διαθρησκειακών και άλλων ζητημάτων.

Το πρόγραμμα αυτό καθιερώθηκε οριστικά με τη φιλοξενία κληρικών της Ρωμαιοκαθολικής Επισκοπής του Speyer και της Ευαγγελικής Εκκλησίας της ίδιας περιοχής, που, όπως είπαν τότε (12. - 22. Οκτωβρίου 1970), για πρώτη φορά από την εποχή της Μεταρρύθμισης του 16. αιώνα βρέθηκαν κάτω από μια κοινή στέγη, εδώ στην ΟΑΚ! Έκτοτε υπήρξε καλή συνεργασία του Ιδρύματος με αυτή την περιοχή. Είχαμε τη χαρά, να φιλοξενήσουμε και τον ίδιο τον Ρωμαιοκαθολικό Επίσκοπο Friedrich Wetter, σημερινό Καρδινάλιο του Μονάχου (12.-23. Απριλίου του 1980).

Η καλή αυτή παράδοση ανανεώθηκε φέτος με τη συμμετοχή 33 κληρικών των δύο Εκκλησιών, συνοδευόμενων από τον διακεκριμένο ορθόδοξο Θεολόγο Αθανάσιο Μπασέκη, ο οποίος συμβάλλει από ετών σημαντικά στην προαγωγή της διεκλησιαστικής συνεργασίας στη Γερμανία. Τον

συντονισμό του προγράμματος από τη πλευρά μας είχε ο Alex Spengler.

Προκειμένου οι φίλοι αναγνώστες να έχουν μια πληρέστερη ενημέρωση για το περιεχόμενο του προγράμματος ΖΩΣΑ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ σημειώνουμε στη συνέχεια το πλαίσιο του παραπάνω σεμιναρίου (1. - 10. Οκτωβρίου), εντός του οποίου κινούνται περίπου όλες οι συναφείς δραστηριότητες του προγράμματος αυτού, με τις αναγκαίες βέβαια διαφοροποιήσεις κατά περίπτωση.

1/10: Υποδοχή στο Αεροδρόμιο Χανίων, μετάβαση στην ΟΑΚ, δείπνο.

2/10: Χαιρετισμός συνέδρων στον Ι.Ναό της ΟΑΚ (των Αγ. Κυρίλλου και Μεθοδίου) από τον Γεν. Διευθυντή και συνεργάτες του. Σύντομη αναφορά στις ιερές εικόνες του ναού, με έμφαση στην εικόνα του Αποστ. Παύλου στους Καλούς Λιμένες της Κρήτης και στους Αγίους Κύριλλο και Μεθόδιο, Φωτιστές των Σλαύων. Ξενάγηση στη Βιβλιοθήκη (Σταυρούλα Μάλαμα), στο νέο κτίριο (Εμμανουέλα Λαρεντζάκη), τανία για το έργο της ΟΑΚ (Άλεξ Σπένγκλερ). Ξενάγηση στην Ι. Μονή Γωνιάς, Εστερινός, χαιρετισμός από τον Ηγούμενο Αρχιμ. Χρύσανθο. Στην ΟΑΚ ομιλία με θέμα: Κρήτη, Ιστορική και κοινωνική θεώρηση, εισαγωγή στη νεώτερη Ιστορία της Εκκλησίας Κρήτης - συζήτηση (Α. Παπαδερός).

3/10: Επίσκεψη στο Ευρωμεσογειακό Κέντρο Νεότη-

τας - ενημέρωση, υποδοχή στο Καστέλλι από τον Σεβασμ. Μητροπολίτην Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίου, μακρά συζήτηση επί επικαίρων διεκκλησιαστικών ζητημάτων (μερικοί σύνεδροι εγνώριζαν τον Σεβασμιώτατον από την αρχιερατεία του στη Γερμανία), γνωριμία με το κοινωνικό έργο και Ιδρύματα της Μητροπόλεως, με έμφαση στο Αννουσάκειο Γηροκομείο, όπου το προσωπικό του ξενάγησε τους επισκέπτες με προθυμία και ευγένεια. Στα Φαλάσαρνα, ενημέρωση για τα αρχαιολογικά της περιοχής και τις σύγχρονες εντατικές καλλιέργειες. Το βράδυ: Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Μάχη της Κρήτης - Αντίσταση (ταινία: «Τα Μαύρα Όρη της Κρήτης» - συζήτηση).

4/10: Επίσκεψη στο Ηράκλειο (οργανωμένη με φροντίδα του Αρχιμ. Κυριλλου Κογεράκη, Πρωτοσυγκέλλου της Ι. Αρχιεπισκοπής Κρήτης). Άγιος Μηνάς. Υποδοχή από τον Σεβασμ. Αρχιεπίσκοπον Κρήτης Τιμόθεον, συζήτηση για την Εκκλησία Κρήτης και για σύγχρονα διεκκλησιαστικά ζητήματα. Εκκλ. Μουσείον Αγ. Αικατερίνης. Γεύμα - προσφορά του Σεβασμ. Αρχιεπισκόπου. Αρχαιολ. Μουσείο, Κνωσός, Πόλη Ρεθύμνου).

5/10: Ομιλίες: Η αυτοσυνειδησία, η δομή και η οργάνωση της Ορθοδόξου Εκκλησίας - συζήτηση. Εισαγωγή στην ορθόδοξη Λατρεία - συζήτηση (Αθανάσιος Μπασδέκης). Το Πρόγραμμα της ΟΑΚ «Πρόσωπον προς Πρόσωπον» (Εμμανουέλα Λαρεντζάκη). Στη συνέχεια πεζοπορία προς το Κάθισμα του Αγ. Μακαρίου. Απόγευμα ελεύθερο.

6/10 (Κυριακή): Εκκλησιασμός στον Ι. Ναό Αγ. Στεφάνου, Χανιά. Προσφορά προγεύματος από την Ενορία και συζήτηση με μέλη αυτης και τον εφημέριο Ιωάννη Τσιτσιρίδη (που έχει υπηρετήσει στη Γερμανία και παλαιότερα στην ΟΑΚ). Γνωριμία με την πόλη των Χανίων. Απόγευμα, ομιλίες Α. Παπαδερού και Α. Μπασδέκη: Ορθόδοξη πνευματικότητα και ευσέβεια, Μοναχισμός, Θρησκευτικά ήθη και έθιμα. Το βράδυ, προβολή της ταινίας «1000 χρόνια Άθως». ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΠΟΣΠΕΡΙΑ (γνωριμία με τη μουσική και τον χορό της Κρήτης).

7/10: Πανηγύρι του Αγ. Ιωάννου στη Μονή Γουβερ-

νέτου, προεξάρχοντος του Σεβασμ. Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίου, Ι. Μονές Αγ. Τριάδος και Χρυσοπηγής (διεξοδική ξενάγηση από τις αδελφές), επίσκεψη στο Γερμανικό Νεκροταφείο.

8/10: Ομιλίες Α. Μπασδέκη για τις σχέσεις της Ορθοδοξίας με τον Ρωμαιοκαθολικισμό και τον Προτεσταντισμό - συζήτηση. Απόγευμα ελεύθερο.

9/10: Ομιλίες Α. Παπαδερού και Α. Μπασδέκη: Ορθοδοξία, Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, Οικουμενική Χάρτα, Ενωμένη Ευρώπη - κοινές ευθύνες. Τοποθετήσεις συνέδρων. Εργασία σε Ομάδες. Καταληκτήρια συζήτηση - ανταλλαγή δώρων.

10/10: Αναχώρηση.

Η εκτέλεση του προγράμματος έγινε σε ατμόσφαιρα προσευχής, αμοιβαιότητας, και περιουλλογής για την αποστολή των Χριστιανών, να είναι μάρτυρες της Αναστάσεως του Χριστού σε έναν κόσμο αντιπαλοτήτων και πικρής γεύσης του θανάτου.

Ένα από τα μέλη της ανωτέρω ομάδας δημοσίευσε μετά την επιστροφή στη Γερμανία στο επίσημο περιοδικό της καθολικής επισκοπής ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο, στο οποίο περιγράφει τις εντυπώσεις του από την παραμονή στην Κρήτη (Sigrid Schramm, Begegnung mit geöffneten Türen, PILGER 49 8.Dez. 2002). Μεταξύ άλλων σημειώνει:

«Κατά την επίσκεψη και παραμονή μας στην Κρήτη ήταν για μας πολλές πόρτες ανοιχτές: Πόρτες σε ενορίες και σε μοναστήρια, κυρίως όμως πόρτες στις καρδιές των ανθρώπων, οι οποίοι ζούν την πίστη τους με τον δικό τους τρόπο, που σε πολλά σημεία μας ξενίζει. Γνωρίσαμε τον ορθόδοξο τρόπο της χριστιανικής ζωής, την πνευματικότητα και την ευσέβεια των ανθρώπων στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Αυτή η προσωπική επαφή και εμπειρία, μαζί με τις θεολογικές συζητήσεις που είχαμε, μας βοήθησαν να αποκτήσουμε πολλές καινούργιες θεολογικές, εκκλησιολογικές, οικουμενικές και άλλες εμπειρίες και να ξεπεράσουμε έτσι αν όχι όλες, οπωσδήποτε όμως πολλές από τις προκαταλήψεις μας απέναντι στους Ορθόδοξους χριστιανούς και στην Ορθόδοξη Εκκλησία.»

Εκπρόσωποι των Ελληνικών Πανεπιστημίων στην ΟΑΚ

3. Ύστερα από πρόσκληση του Πολυτεχνείου Κρήτης πραγματοποιήθηκε στην περιοχή των Χανίων η 28η Τακτική Συνέλευση των Αντιπρυτάνεων-Προέδρων Επιτροπών Ερευνών και των Προϊσταμένων Γραμματείας όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων. Με την ευκαιρία αυτή τά μέλη της Συνέλευσης επισκέφθηκαν την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης (ΟΑΚ), ενημερώθηκαν για το έργο του Ιδρύματος από τον Γεν. Διευθυντήν αυτού Α. Παπαδερό και παρακάθισαν σε δείπνο.

Την επίσκεψη διευκόλυναν η Πρυτανεία του Πολυτεχνείου και ο εκ των διοικητικών στελεχών του Σωτήριος Αρετούλάκης.

4. Ομάδα αλλοδαπών. Ενημερώνονται για το έργο του Ιδρύματος, όπως συμβαίνει και με όλες τις Ομάδες που μας τιμούν με την επίσκεψη και το ενδιαφέρον τους.
6. Ομάδα από τον Σύλλογο Συνταξιούχων Εμπόρων Ηρακλείου.

1717 12.-17. Γλωσσολογικά ζητήματα

Διεθνές συνέδριο για τη μελέτη της δομής της γλώσσας που μαθαίνουν παιδιά και ενήλικες σε ξενόγλωσσο περιβάλλον (The Structure of Learner Language).

18. Μέλη της Ευρωπαϊκής Λέσχης Ποδηλατιστών (Euro-Cyclo-Club), που είναι στελέχη του Ευρωπαϊκού Κουνοβουλίου και ήλθαν στην Κρήτη με τα ποδήλατά τους για διακοπές και ασκηση, ξεναγήθηκαν στη Μονή Γωνιάς, επισκέφθηκαν την ΟΑΚ, ενημερώθηκαν για το έργο της και συζήτησαν με τον Γεν. Διευθυντή και συνεργάτες του τα πλεονεκτήματα του κλίματος και της διάστασης της Κρήτης για τον αθλητισμό - ένα θέμα ιδιαίτερης επικαιρότητας με αφορμή την επόμενη Ολυμπιάδα.

1718 21. Η Κρήτη χθες και σήμερα

Ημερίδα με ομάδα Αγροτισσών από το Achim της Γερμανίας με συνοδό τον J. Sonnenberg.

23. Ομάδα αλλοδαπών.

1719 26.-27. Παγκρήτιο Παιδιατρικό Συνέδριο

ΗΟΑΚ είχε και πάλι τη χαρά, να επικοινωνήσει με τους Παιδιάτρους της Κρήτης, στα πλαίσια του 14ου Παγκρήτιου Παιδιατρικού Συνέδριου τους, το οποίον οργάνωσε η Παγκρήτιος Παιδιατρική Εταιρεία. Έγιναν σημαντικές επιστημονικές ανακοινώσεις επί παιδιατρικών ζητημάτων. Υποδεχόμενος τους συνέδρους ο Γεν. Διευθυντής της ΟΑΚ πρότεινε στον Πρόεδρο της Εταιρείας Αριστ. Κανισάκη και στα μέλη της, να συνεργασθούν με το Ίδρυμα στα πλαίσια του προγράμματός μας ΚΡΗΤΗ 2020, όπως έγινε και με γιατρούς άλλων ειδικοτήτων. Υπήρξε θετική ανταπόκριση.

N O E M B R I O S

1722 5.-6. 22η Συνέλευση Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιολάδου

Οι επικεφαλής του Συμβουλίου ελαιολάδου συζητούν με τον Σεβασμ. Ειρηναίον. Στη μέση ο νέος Δήμαρχος Χανίων Κυριάκος Βιοβιδάκης

1720 26.-29. Η αρχική εκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού και η δια βίου μάθηση

Το συνέδριο οργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Προώθηση της Καινοτομίας και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση, το Εθνικό Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Έρευνας της Γαλλίας και την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συμμετείχαν διακεκριμένοι επιστήμονες από όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες. Τον συντονισμό από ελληνικής πλευράς είχε ο Μιχ. Κασσωτάκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

1721 31. Βιοηθική και Ποιμαντική

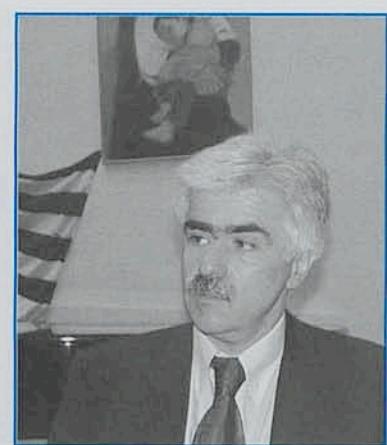
Ετήσιο Ιερατικό Συνέδριο του Ιερού Κλήρου της Ιεράς Μητροπόλεως Κισάμου και Σελίνου.

Την έναρξη των εργασιών εκήρουξε ο Πρόεδρος του Συνεδρίου Σεβασμ. Μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίος. Χαιρετισμό απήρθινε ο Γεν. Διευθυντής, ο οποίος υπέμνησε, ότι η διαρκής επιμόρφωση του Ι. Κλήρου της Μητροπόλεως μας υπήρξε εξ αρχής και παραμένει πρωταρχικός στόχος του Ιδρύματος, τον οποίον άσκησε πάντοτε και θα ασκεί και στό μέλλον με συνέπεια την ειδική αυτή διακονία, εφ' όσον παρέχονται οι προς τούτο ευκαιρίες. Κύριος εισηγητής ήταν ο Αρχιμ. Μακάριος Γρηγορίακης, ο οποίος αναφέρθηκε στα πολύ οικεία σ' αυτόν καιόρια βιοηθικά ζητήματα που θέτει η αλματώδης εξέλιξη των βιοτεχνολογικών επιστημών και διεργασιών και στη θεολογική και ποιμαντική αντιμετώπισή τους. Ακολούθησε διεξοδική συζήτηση επί του θέματος αυτού, καθώς και ενημέρωση των εφημερίων από τον Σεβασμιώτατον για τρέχοντα θέματα της Μητροπόλεως.

Όπως και άλλες φορές στο παρελθόν, η Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης υποδέχθηκε και πάλι το Διεθνές Συμβούλιον Ελαιολάδου (αυτή τη φορά τα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής αυτού). Παρόντες ήταν τόσον ο Πρόεδρος του Συμβουλίου F. Luchetti, όσο και ο Πρόεδρος της Επιτροπής Gennaro Forcella. Έτσι συνεχίζεται μια καλή παράδοση είκοσι και πλέον ετών. Πρωτόπορος αυτής της σημαντικής για τη χώρα μας παράδοσης είναι ο N. Ψυλλάκης, τον οποίον ευχαριστούμε θερμά και από τη θέση αυτή.

Χαιρετισμό απήρθιναν ο Πρόεδρος της ΟΑΚ Σεβασμ. Ειρηναίος, ο Γεν. Γραμματέας της Περιφέρειας Κρήτης Αθαν. Καρούντζος, ο Νομάρχης Χανίων Γεώργιος Κατσανεβάκης, ο Δήμαρχος Κολυμπαρίου Πολ. Πολυχορδίης, ο οποίος είχε παραθέσει την προηγουμένη δεύτερη προς τιμήν των συνέδρων.

Στην προσφώνησή του ο Αλέξ. Παπαδερός τόνισε μεταξύ άλλων:

Ο Γεν. Γραμματέας
της Περιφέρειας Κρήτης
Αθ. Καρούντζος

«Συμμεριζόμαστε την ανησυχία πολλών, που διερωτώνται για το μέλλον της γεωργίας γενικώς και της ελαιοκομίας ειδικότερα, εν όψει των εξελίξεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, των συνεπειών της επικείμενης διεύρυνσής της και των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης. Ευχή και προσδοκία μας

είναι η τόνωση της συνεργασίας και της αλληλεγγύης των ελαιοπαραγωγικών χωρών και των αρμοδίων οργάνων και φορέων, προκειμένου να διασφαλισθεί ο μόχθος των ανθρώπων και το ίδιο το ελαιόλαδο, το τόσον ευλογημένο από τον Θεό και τόσον αναγκαίο για τη ζωή μας».

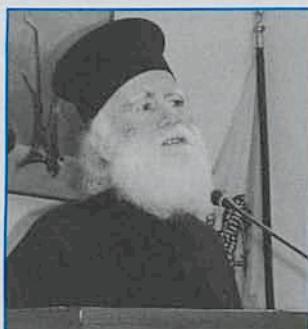
1723 12. Περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Ευρώπη

Ημερίδα με ανώτατα και ανώτερα στελέχη της εκπαίδευσης από διάφορα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που πραγματοποίησαν επίσκεψη μελέτης και γνωριμίας με συναδέλφους τους από τα Χανιά και το Ρέθυμνο, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ARION, με σκοπό την ενημέρωσή τους σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και στην εφαρμογή της εκπαίδευσης αυτής στην Ελλάδα. Συνοδευόμενοι από τους υπεύθυνους για την

περιβαλλοντική εκπαίδευση Φ. Χαραλαμπίδου και Γ. Κιμιωνή επισκέφθηκαν το Ευρωμεσογειακό Κέντρο Νεότητας. Λόγω καιρού δεν μπόρεσαν να παρακολουθήσουν τό πρόγραμμά μας ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΠΟΡΑ, για το οποίον τους ενημέρωσε στη συνέχεια ο Γεν. Διευθυντής στην ΟΑΚ, όπου και γεμάτισαν.

16. Σύλλογος Πολιτικών Συνταξιούχων του Δημοσίου Ν. Ρεθύμνης.

1724 14.-16. Θεολογία και ποιμαντική της Ετερότητας

Ο Κυδωνίας
και Αποκορώνου Ειρηναίος

Ο Αρχιμ. Χρυσόστομος
Παπαθανασίου

Ο Σεβ. Πέτρας
και Χεροκονήσου Νεκτάριος

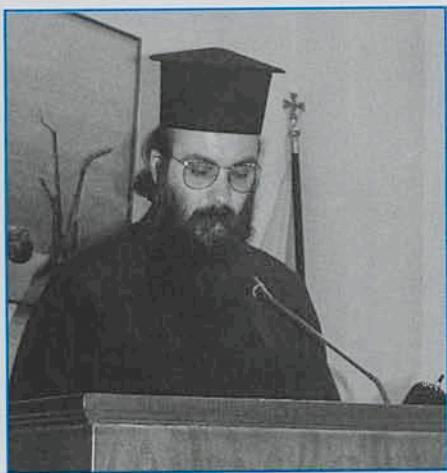

Ο Στ. Παπαθεμελής

Ετήσιο επιστημονικό συνέδριο, το οποίον οργάνωσε το Διοικ. Συμβούλιο του Παγκορτίου Συνδέσμου Θεολόγων σε συνεργασία με την ΟΑΚ,

ύστερα από πρόσκληση και υπό την αιγίδα του Σεβασμ. Μητροπολίτου Κισάριου και Σελίνου Ειρηναίου, ο οποίος και εκήρουξε την έναρξη των εργασιών

αυτού, ύστερα από προσφώνηση του Προέδρου του Συνδέσμου. Έλαβαν μέρος οι Σεβασμ. Μητροπολίτες Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος, Πέ-

Ο Αρχιμ. Αμφιλόχιος Ανδρονικάκης πρωτοσύγκελλος της Ι. Μητροπόλεως Κισάμου και Σελίνου αναγιγνώσκει το μήνυμα του Οικ. Πατριάρχου.

Αιδεσ. Μ. Λαμπράκης, Στ. Καλαντζάκης, Α. Παπαδερός, Κ. Νεονάκης

τρας και Χεροονήσου Νεκτάριος, Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου Άνθιμος, Ιεραπότνης και Σητείας Ευγένιος, καθώς και εκπρόσωποι άλλων Ιεραρχών της Κορήτης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων Αρχών. Μηνύματα απέστειλαν η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, Ιεράρχες της

Κορήτης, ο Υπουργός Παιδείας Π. Ευθυμίου και πολλοί Βουλευτές. Το θέμα ανέπτυξαν οι: Σταύρος Καλαντζάκης (Παλαιά Διαθήκη), Αλέξ. Παπαδερός (Καινή Διαθήκη), Γεώργιος Κρονστάλακης (Ιδιαιτερότητες στο σημερινό σχολείο και χριστιανική ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση), Στ. Παπαθεμελής

(Η ετερότητα στη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα), Αρχιμ. Χρυσόστομος Παπαθανασίου (Ο ρόλος της Ορθοδοξίας στην Ενωμένη Ευρώπη σήμερα).

Η καταληκτήρια συνεδρία έγινε στο Καστέλλι το Σάββατο, 16. Νοεμβρίου, όπου ο Σεβασμ. Ειρηναίος ετέλεσε τη θεία Λειτουργία και παρέθεσε γεύμα.

1725 22. Ψυχική υγεία

Ημερίδα με ομάδα από το Παράρτημα Ηρακλείου του Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής.

26. Αξιωματικοί και Σπουδαστές της Σχολής Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού (ΣΕΑΠ) από το Ηράκλειο.

Μέλη του συνεδρίου

1726 28./11-1./12 Θεολογικός διεκκλησιαστικός διάλογος

Διεθνές θεολογικό συνέδριο για θέματα Εκκλησιολογίας (ουσία, δομή και ζωή της Εκκλησίας). Όπως είναι γνωστό, η θρησκευτική Μεταρρύθμιση του 16. αιώνα προκάλεσε διάσπαση του Χριστιανισμού στη Δύση, με αποτέλεσμα, να δημιουργηθούν ποικίλες εκκλησιαστικές Ομολογίες (Λουθηρανοί, Καλβινιστές, Μεταρρυθμισμένοι, Μεθοδιστές, Χουσίτες και πολλοί άλλοι). Τα τελευταία χρόνια καταβάλλεται προσπάθεια για σύγκλιση εκκλησιολογικών θέσεων. Την προσπάθεια αυτή ενθαρρύνει το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (KEK).

Οι παραπάνω θέσεις διατυπώθηκαν σε κείμενο υπό τον τίτλο «**Η Εκκλησία του Ιησού Χριστού**», το οποίον ετοιμάσθηκε σε προηγούμενη Διάσκεψη (Βιέννη 1994), στην οποία είχε μετάσχει και ο Αλέξ. Παπαδερός, ως μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του KEK και αντιπρόσωπος του Συμβουλίου αυτού.

Η συνάντηση στην ΟΑΚ απέβλεπε στη συζήτηση του παραπάνω κειμένου με Ορθόδοξους Θεολόγους, προκειμένου οι θέσεις του κειμένου να εξετασθούν σε

συνάρτηση με την εκκλησιολογική διδασκαλία της Ορθοδοξίας, η οποία διατηρεί τα θεμελιώδη της πίστεως, πάνω στην οποία είχε οικοδομηθεί η ενότητα της αδιαίρετης Εκκλησίας. Η πλευρά των Ετεροδόξων αναζητεί μια θεολογικά ασφαλή βάση για την οικοδόμηση εκκλησιαστικής κοινωνίας μεταξύ των 103 προτεσταντικών παραδόσεων, που μετέχουν στην προσπάθεια επανένωσής τους, τη λεγομένη Leuenberger Konkordie. Όπως ετόνισε ο Γεν. Διευθυντής της ΟΑΚ κατά την εναρκτήρια συνεδρία, η Ορθόδοξη Εκκλησία, που προσεύχεται καθημερινά «ΥΠΕΡ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΣ», χαιρετίζει κάθε προσπάθεια, που αποβλέπει στην αποκατάσταση της εκκλησιαστικής ενότητας, μάλιστα σήμερα, που ο Χριστιανισμός βρίσκεται ενώπιον προκλήσεων, καθοριστικών για το μέλλον της ανθρωπότητας.

Εισηγήσεις από ορθοδόξου πλευράς έκαμπαν ο Καθηγ. Viorel Ionita (κληρικός της Εκκλησίας της Ρουμανίας, Γραμματέας Σπουδών του ΚΕΚ,) και ο Καθηγ. Γρηγόριος Λαρεντζάκης (Γκράτς). Ο εκ των προγραμματισμένων εισηγητών Σεβασμ. Μητροπολίτης Σασίμων Γεννάδιος δέν προσήλθε, λόγω αδιαθεσίας. Από ορθοδόξου πλευράς μετείχαν επίσης ο Αρχιεπίσκοπος Βρότσλαβ και Στέτσιν Καθηγητής Ιερεμίας (Εκκλησία Πολωνίας), ο Καθηγ. P. Simic (Εκκλησία Σερβίας), ο π. V. Purmonen (Εκκλησία Φιλλανδίας), ο N. Mosoiu (Εκκλ. Ρουμανίας) και ο A. Παπαδερός.

(Βλπ. και Ökumenische Konsultation über Ekklesiologie: Annäherungen, KNA 50, 10 Dez. 2002, S. 2)

Αρχιεπ. Ιερεμίας και Καθηγ. Γρηγόριος Λαρεντζάκης

Επίσκοπος Rolf Koppe (EKD)

Δ Ε Κ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ

1. Ανακήρυξη νέου Εταίρου της ΟΑΚ

Το Διοικητικό Συμβούλιο ΟΑΚ, που συνεδρίασε υπό την προεδρία του Σεβασμ. Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίου, ύστερα από εισήγηση του Γεν. Διευθυντού Άλεξ. Παπαδερού, εξέλεξε ομόφωνα ΕΤΑΙΡΟΝ της Ορθοδόξου Ακαδημίας τον Σεβασμ. Μητροπολίτην Περογάμου (του κλήματος του Οικουμενικού Πατριαρχείου) Ιωάννην, Πρόεδρον της Ακαδημίας Αθηνών. Στην τελετή ανακήρυξης μετείχαν οι Σεβασμ. Μητροπολίτες Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος και Ιεραπόντης και Σητείας Ευγένιος, ιερείς της περιοχής, εκπρόσωποι Αρχών, μέλη του ανωτέρω συνεδρίου και πολλοί φίλοι του Ιδρύματος.

Ο Πρόεδρος της ΟΑΚ Σεβασμ. Μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίος προσεφώνησε τον Σεβασμιώτατον Ιωάννην και στη συνέχεια ο Γεν. Διευθυντής παρουσίασε τον τιμώμενο. Ακολούθως ο Πρόεδρος της ΟΑΚ επέδωσε στον Σεβασμιώταν το ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΜΒΛΗΜΑ της Ορθοδόξου Ακαδημίας και το

ΔΙΠΛΩΜΑ, το κεύμενο του οποίου ανέγγιωσε ο Σεβασμ. Ευγένιος. Κατά το προς τιμήν του Σεβασμ. Περογάμου γεύμα που παρέθεσε η ΟΑΚ, θερμές προσφωνήσεις έκαμπαν οι Σεβασμ. Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος, Βρότσλαβ και Στέτσιν Ιερεμίας, Θεοφιλέστατος Yeznik Petrosyan (της Αρμενικής Εκκλησίας), K. Clements, Γεν. Γραμματέας του ΚΕΚ, και K. Νεονάκης, Πρόεδρος του Συνδέσμου Θεολόγων.

5. 6/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Μάλεμε. Ο Γεν. Διευθυντής της ΟΑΚ πρότεινε στο Σχολείο, να συνεργασθεί στο πρόγραμμά μας KRHT 2020.
7. Σπουδαστές από το Τμήμα Ηλεκτρονικών ΤΕΙ Κρήτης, Παράρτημα Χανίων, με συνοδό τον Ευάγγ. Μαρκάκη. Έγιναν ασκήσεις ακουστικής στη Μεγάλη Αίθουσα της ΟΑΚ.

Η Παναγία του Düsseldorf

Η ηγουμένη της Ι. Μονής Χρυσοπηγής οσιού. Μοναχή Θεοξένη απευθύνει χαιρετισμό

Αριστερά: Η ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΟΣ ΚΡΗΤΗ ΑΓΑΛΛΕΤΑΙ αποδεχόμενη το Ευαγγέλιο του Χριστού. Από τις τοιχογραφίες του Ι. Ναού Αποστόλου Ανδρέου.

Ο Πρόεδρος και ο Γεν. Διευθυντής της ΟΑΚ συγχαίρουν τον νέο Επαίρον.

Οι Σύνεδροι της εκδήλωσης 1715 στο Καστέλλι με τον Σεβασμ. Ειρηναίο

Αλληλοπεριχώρηση διανοίας και εύσεβειας

(Προσφώνηση του Προέδρου της ΟΑΚ
Σεβασμ. Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίου)

Σεβασμιώτατε άδελφέ, "Άγιε Περγάμου κύριε Ιωάννη, Πρόεδρε της Ακαδημίας Αθηνῶν!"

Εὐλογούμεν και εύχαριστούμεν τὸν ἐν Τριάδι προσκυνούμενον ἄγιον Θεόν ήμῶν, διότι ἔφερε τὰ βῆματά σας καὶ πάλιν σὲ τούτη τῇ Γωνιά τῆς Κρήτης καὶ μάλιστα σήμερα, ἡμέρα μνήμης ἀγαθῶν καὶ μεγάλων στιγμῶν γιά τὴ Μεγαλόνησο.

Χαιρόμεθα, γιατί σᾶς ὑποδεχόμεθα ὅλοι μαζί, οἱ ἀνθρώποι τοῦ τόπου, ἀλλά καὶ ἀνθρώποι ἀπό ἄλλες χώρες, οἱ ὁποῖοι φιλοξενοῦνται αὐτές τις ἡμέρες στὸ Ἱδρυμα. Μαζί μὲ σᾶς καλωσορίζομεν ὅλους καὶ εύχαριστούμεν γιά τὴν προσέλευση κατὰ τὴ σημαντική αὐτή ἡμέρα για τὴ Μητρόπολή μας Κισάμου καὶ Σελίνου, τὴν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης καὶ τὴν Ὀρθόδοξη Ἀκαδημία μας.

Εἰς τὸ πρόσωπόν σας, χαιρετίζομε ἀγαπητὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν, διακεκριμένον Ἱεράρχην τοῦ σεπτοῦ μας Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλά καὶ ὀτρηρὸν ἐργάτην τῆς ἐπιστήμης καὶ μάλιστα τῆς ιερᾶς ἐπιστήμης τῆς Θεολογίας. Χαιρετίζομεν ὅμως ἐπίσης τὸν Πρόεδρον τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ Ἱδρύματος τῆς Χώρα μας, τῆς Ἀκαδημίας Αθηνῶν. Γνωρίζομε ὅτι μετά τούς αειμνήστους Ἀρχιεπισκόπους Αθηνῶν Χρυσόστομον καὶ Χρύσανθον, εἰσίθε ὁ τρίτος κληρικός - μέλος τῆς Ἀκαδημίας ἀπό τῆς Ἱδρύσεως αὐτῆς τὸ 1926, ἀλλά ὁ πρώτος κληρικός - Πρόεδρος αὐτῆς.

Σημειώνουμε ἐπιπλέον τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἀκαδημία σᾶς ἔτιμος καὶ μέ τὸ ἀνώτατον ἀξιώμα τοῦ Προέδρου αὐτῆς πρὶν ἀκόμη συμπληρωθεῖ δεκαετία ἀπό τὴν ἐντάξεως σας εἰς τὰ μέλη αὐτῆς. Εἶναι προφανές, ὅτι στὸ πρόσωπό σας ἔχει αναγνωρισθεῖ ἡ ἀρετή ἐκείνη, ἡ ὄποια, μεταξύ ἄλλων, κατέστησεν ὃντως Μεγάλους τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τούς Διδασκάλους τοῦ Γένους μας. Η ἀρετὴ τῆς συνθέσεως, τῆς ἐναρμονίου συνυπάρξεως, ἀλληλοπεριχώρησεως καὶ ἀμοιβαίας τροφοδοσίας τῶν δύο μεγάλων δημιουργικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου: τῆς διανοίας καὶ τῆς εύσεβειας. Τῆς πίστεως καὶ τῆς γνώσεως. Τῆς κοσμογνωσίας καὶ ἀνθρωπογνωσίας, ἀλλά καὶ τῆς κατ' ἄνθρωπον δυνατῆς θεογνωσίας.

Ο νεώτερος Ἑλληνισμός ἐγνώρισε πολλές τραγωδίες. Δέν ἀμφιβάλλουμε καθόλου, ὅτι μιά ἀπό τις μεγαλύτερες, ἀν-

οχι ἡ μέγιστη, ὑπῆρξε καὶ παραμένει ἡ στροφή ίκανοῦ ἀριθμοῦ Νεοελλήνων διανοούμενων πρὸς ἔνα πρότυπα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἀποστροφή πρὸς τὴν πατρών εύσέβειαν καὶ ἡ ἀποστασιοποίηση ἀπό τὴν πνευματική παράδοση τοῦ Γένους.

Τὴ συμβολὴ στὴ γεφύρωση τοῦ χάσματος τούτου ἐθέσαμεν ἐξ ἀρχῆς ὡς κύριον στόχον τοῦ Ἱδρύματος τούτου τῆς Ὀρθόδοξου Ἀκαδημίας. Καὶ δοξάζομεν τὸν Θεόν, διότι τόσον ἡ Ακαδημία Αθηνῶν, ὅσον καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Χώρας μας, πάμπολλα τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ἐν γένει ἡ διεθνής ἀκαδημαϊκή κοινότητα περιβάλλουν τὸ Ἱδρυμα αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ συνεργάζονται μαζί του κατά τὴν ἀπό κοινοῦ ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας γιά τὰ πράγματα, γιά τὰ φαινόμενα, γιά τὰ ὄντα, γιά τὰ παρόντα καὶ τὰ ἐρχόμενα. Τὴν ἀλήθεια γιά τὴ ζωή, γιά τὸν ἀνθρώπο, γιά τὸν Θεόν.

Σᾶς εύχαριστούμε, Σεβασμιώτατε ἀδελφέ, διότι ὑπήρξατε καὶ σεῖς πολλάκις ἀρωγός σ' αὐτή τὴν προσπάθεια ἥδη πρὶν ἀπό τὴν ἐκλογή σας στὴν Ἀκαδημία Αθηνῶν, ἀλλά καὶ μετά ἀπό αὐτήν.

Υποθέτουμε βασιμῶς, ὅτι πρωτίστως στὴ δική σας εὔμενεια ὄφειλεται ἡ αὐτόβουλη ἀπόφαση τῆς Ἀκαδημίας Αθηνῶν, νά βραβεύσει τὴν Ὀρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης τὸ ἔτος 1993, μέ τὸ αιτιολογικόν, «ὅτι ζῶσαν καὶ ἀκεραίαν μαρτυρίαν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ δίδωσι θεωροῦσα καὶ ἐρευνῶσα τὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν προβλήματα καὶ τάς τοῦ Γένους ἡμῶν παραδόσεις καὶ ἀνάγκας».

Στὴν ἴδια εὔμενή σας διάθεση ὄφειλεται προφανῶς καὶ ἡ βράβευση τῆς ταπεινότητός μου πρὸ διετίας, (καίτοι εἰναι γνωστόν, ὅτι πάντοτε ὑπολειπόμεθα τῶν ὄσων ὄφειλομε νά πράττωμεν ὡς Χριστιανοί καὶ δῆ καὶ ὡς ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ).

Εύχαριστούμεν, λοιπόν, ἀπό μέσης καρδίας καὶ παρακαλούμεν, Σεβασμιώτατε ἀδελφέ καὶ ἂξει Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας Αθηνῶν, νά διατηρήσετε ζωντανό καὶ θερμό καὶ στὸ μέλλον τὸ ἐνδιαφέρον σας γιά τὴν Ὀρθόδοξη Ἀκαδημία, ὡς ποιοία σᾶς ὑποδέχεται μέ σεβασμό καὶ τιμή στὴ χορεία τῶν ἐκλεκτῶν Ἐταίρων αὐτῆς.

Προσφώνηση του Αλεξ. Παπαδερού προς τον Σεβασμ. Μητροπολίτην Περγάμου Ιωάννην

Η Κρήτη εορτάζει σήμερα.

Εορτάζει την αποκατάστασή της στην εθνική ενότητα, ύστερα από επτά αώνων συνεχή ξενική κατοχή. Σαν σήμερα, 1η Δεκεμβρίου του 1913, υψώθηκε στα Χανιά η σημαία της Ενωσης. Σημαία κατά την ὄψη μεν γαλανόλευκη, κατά την ουσία ὁμος βγαλμένη από τα κόκκαλα γενεών και γενεών, με αχνιστό ακόμη τότε το αἷμα των τελευταίων μαχητών της ελευθερίας.

Η Κύπρος περιμένει τη δική της αποκατάσταση. Ευχόμεθα και προσδοκούμεν.

[Οι αποφάσεις της Κοπεγχάγης στις 12/13 Δεκεμβρίου δικαιώσει την προσδοκία] Εορτάζει σήμερα και η Ορθόδοξη Ακαδημία, μετέχοντας στον κοινόν εορτασμό, αλλά και για δύο επιπλέον λόγους:

Πρώτον, επειδή μόλις προ ολίγου ολοκληρώθηκε ένας σημαντικός διεκπελλιστικός θεολογικός διάλογος [ανωτέρω, αριθμ. 1725].

Πρώτον, επειδή μόλις προ ολίγου ολοκληρώθηκε ένας σημαντικός διεκπελλιστικός θεολογικός διάλογος [ανωτέρω, αριθμ. 1725].

Δεύτερον και κυρίως, επειδή η χορεία των Εταίρων της Ορθόδοξου Ακαδημίας Κρήτης εμπλουτίζεται σήμερα με ἓνα πρόσωπο, το οποίον ιδιαίτερα τιμούμε και αγαπούμε:

Με τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Περγάμου κ. Ιωάννην.

Κατά τα καθιερωμένα θα ἐποεπε τα παραδοσιαίωσι το πρόσωπο που τιμάται σήμερα η ακριβέστερα, το πρόσωπο που μας τιμά. Τούτο ὁμος δεν μπορεί να γίνει. Όχι μόνον επειδή είναι παρωχημένη η ὥρα. Άλλα κυρίως, επειδή όσα και να πει κανείς, θα είναι ελάχιστα και θα αδικήσουν το πρόσωπο και το ἔργο του. Άλλωστε, έχετε, φαντάζομαι, την ἴδια με μένα ανυπομονησία, να ακούσετε τον Σεβασμ. Περγάμου. Εντελώς ενδεικτικά επιτρέψατε να σημειώσω τα ακόλουθα:

Ο Σεβασμιώτατος γεννήθηκε στο Καταφύγιο Κοζάνης. Είναι λοιπόν Μακεδόνας.

Και ξέρει τους δεσμούς αίματος μεταξύ Μακεδονίας και Κρήτης!

Σπουδάσει στις Θεολογικές Σχολές Θεσσαλονίκης, Αθηνῶν, στο Μποσσάι της Ελλεβείας, στο Χάρβαρντ των ΗΠΑ, πλησίον διασημών διδασκάλων, όπως ο Φλόροφσκι, ο Τίλλιχ, ο Γαϊγκερ. Στο επιστημονικό Ίδρυμα Dumbarton Oaks, στη φωσική Θεολογική Σχολή του Αγίου Βλαδιμήρου (N. Ύδρω), στη Θεολογική Σχολή του Τ. Σταυρού (Βοστώνη), στα Πανεπιστήμια Βοστώνης και Duke δινάμωσε τα φτερά του και επιβεβαίωσε την οξυδέρκειά του.

Το 1965 επέστρεψε στην Ελλάδα και διορίσθηκε ως Βοηθός του Καθηγητού της Εκκλησιαστικής Ιστορίας στη Θεολογική Σχολή Αθηνών αειμνήστου Γερασίμου Κονιδάρη, η Βιβλιοθήκη του οποίου έχει δω-

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ομιλία του Σεβασμ. Μητροπολίτου Περιγάμου Ιωάννου κατά την τελετή αναγορεύσεώς του σε Εταίρον της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης (1-12-2002)

Στη ζωή ενός ανθρώπου συμβαίνει πολλές φορές να συγκεντρωθούν διάφορες τιμές. Και όταν η ζωή του ανθρώπου μακρύνει, όπως αρχίζει να συμβαίνει με τη δική μου, οι τιμές πολλαπλασιάζονται και αισθάνεται κανείς μια βαθύτατη συγκίνηση κάθε φορά που τιμάται. Άλλα πιστέψετε με ότι η σημερινή τιμή ξεχωρίζει εντελώς για μένα. Είναι βαθύτατη η συγκίνησή μου, διότι μέσα σε όσεσδήποτε τιμές μου επεφύλαξε μέχρι τώρα η ζωή μου, υπάρχει αυτή η τιμή της αναγορεύσεώς μου σε Εταίρον της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης. Και τούτο διότι αυτή η ξεχωριστή τιμή δεν είναι σαν τις άλλες. Έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Οσα, Εντιμολογιώτατε Άρχοντα του Πατριαρχείου και Γενικέ Διευθυντά της Ακαδημίας είχατε την ευγενή καλωσύνη να πείτε παρουσιάζοντας την ταπεινότητά μου, είναι, νομίζω, αποκαλυπτικά του ότι όλη η ζωή μου μέχρι τώρα κατέτεινε προς κάτι το οποίο συμπίπτει με τον σκοπό και το έργο αυτής της Ακαδημίας. Και δεν μπορώ να θεωρήσω αυτό απλή σύμπτωση. Νομίζω ότι Εκείνος που κατευθύνει τη ζωή μας, κατηύθυνε και αυτή την πλευρά της δικής μου ζωής.

Η Ακαδημία αποτελεί κάτι το ξεχωριστό μέσα στον ορθόδοξο χώρο και θα έλεγα ευρύτερα στον χριστιανικό χώρο. Διότι έχει κατορθώσει να πραγματοποιήσει ένα άνοιγμα της Εκκλησίας προς τον κόσμο, χωρίς να θυσιάσει την ταυτότητα της Εκκλησίας και την ιδιαιτερότητά της. Ένα άνοιγμα σε διάλογο με τον κόσμο. Σε διάλογο με τον πολιτισμό. Και είναι αυτό συνυφασμένο στην Ακαδημία αυτή με την όλη εμπνευσμένη διακονία του Σεβασμ. Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου και σεβαστού σε όλους μας Ιεράρχου της Εκκλησίας μας, ο οποίος έθεσε από την πρώτη στιγμή της διακονίας του στόχο να φέρει την Εκκλησία σε διάλογο με τον πολιτισμό. Και το κατορθώσατε αυτό, Σεβασμώτατε. Και νομίζω ότι πρέπει να είστε πάρα πολύ ικανοποιημένος, διότι η μακρά ζωή που σας εχάρισε ο Θεός εκαρποφόρησε τόσο πολύ, ώστε να μπορείτε ικανοποιημένος να βλέπετε ότι χάρη στις προσπάθειές σας επετεύχθει μια συνάντηση της Εκκλησίας με τη διανόηση, της Εκκλησίας με τον πολιτισμό. Και βασικό όργανο αυτού του επιτεύγματος υπήρξε η Ακαδημία.

Πώς λοιπόν να μην αισθάνομαι, φίλτατέ μου Αλέξανδρε, να μην αισθάνομαι συγκίνηση γιατί προστίθεμαι σήμερα, χάρις στην εύνοια του Διοικ. Συμβουλίου, στους Εταίρους της Ακαδημίας, στους οποίους ανήκουν διαπρεπείς προσωπικότητες. Σας ευχαριστώ εκ βάθους καρδίας γι' αυτή την μεγάλη τιμή και ελπίζω να μπορέσω με όσες δυνάμεις ακόμη μου απομένουν να στηρίξω το έργο αυτό της Ακαδημίας, να συμβάλω και εγώ στην πρόοδο και την προβολή του και με αυτόν τον τρόπο να δικαιώσω όλες τις θυσίες και τους κόπους, που έχουν ήδη καταβληθεί από τον Σεβασμ. Πρόεδρον, από σας τον Γεν. Διευθυντή της Ακαδημίας, από όλους τους συνεργάτες σας, από όλη την Εκκλησία της Κρήτης. Έχουν καταβληθεί για να είναι η Εκκλησία μας παρούσα και ζωντανή μέσα στην Ιστορία. Γι' αυτό επιτρέψτε μου, με την ευκαιρία

αυτή να συμμερισθώ ορισμένες σκέψεις μου για το αρκετά σοβαρό πρόβλημα της σχέσεως της Εκκλησίας με τον πολιτισμό γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στις μέρες μας και στον αιώνα, στον οποίον ήδη εισήλθαμε.

Ποιά είναι η σχέση της Ορθοδόξου Εκκλησίας με τον πολιτισμό και ποιά είναι ιδιαίτερα η σχέση της με τον πολιτισμό των ημερών μας;

Είναι γνωστό ότι η Εκκλησία είναι «**ἐν τῷ κόσμῳ**», αλλά όχι εκ του κόσμου. Και αυτό περιπλέκει πάντοτε την αυτοσυνειδησία της και κάνει τον κύριο εκφραστή της αυτοσυνειδησίας αυτής, που είναι η Θεολογία, να αναζητεί τρόπους, με τους οποίους η εσχατολογική ταυτότητα της Εκκλησίας, δηλ. τό όχι εκ του κόσμου τούτου, θα διατηρηθεί χωρίς να πάψει να ισχύει το «**ἐν τῷ κόσμῳ**», δηλ. η σχέση της με τον ευρύτερο πολιτισμικό περιγύρο της.

Η σχέση της Εκκλησίας με τον εκάστοτε πολιτισμό είναι πάντοτε διαλεκτική. Θετική και συγχρόνως αρνητική. Σχέση αγάπης και μίσους, θα έλεγε κανείς. Έτσι περιγράφεται και στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον και έτσι θα παραμείνει μέχρι τη Δευτέρα Παρουσία. Όταν ο τρόπος υπάρξεως της Εκκλησίας και εκείνος του κόσμου θα ταυτισθούν πλέον στη Βασιλεία του Θεού. Όταν δηλ. ο κόσμος θα γίνει Βασιλεία του Θεού.

Ποιές γέφυρες θα μπορούσαν να υπάρξουν σήμερα μεταξύ της ορθόδοξου παραδόσεως και του συγχρόνου πολιτισμού; Το ζητούμενο είναι να μην αποκοπεί η ορθόδοξη παράδοση από τον σύγχρονον κόσμο, αλλά και να μην ταυτισθεί με το σχήμα του κόσμου τούτου σε βαθμό επικίνδυνο για τον εσχατολογικό προορισμό της Εκκλησίας.

Δύο παρατηρήσεις κρίνονται απαραίτητες εισαγωγικά.

Η πρώτη είναι ότι η ορθόδοξη παράδοση πάντοτε στάθηκε απέναντι στον πολιτισμό με θετική διάθεση. Ο πολιτισμός δεν είναι κάτι το δαιμονικό, που πρέπει να το εξορκίσουμε. Η Εκκλησία, και μάλιστα η Ορθόδοξη, συνέβαλε στη δημιουργία πολιτισμού, όπως μαρτυρεί η ανάπτυξη και άνθιση της Βυζαντινής Τέχνης σε όλες τις μορφές της: εικόνες, ποίηση, λογοτεχνία και τόσα άλλα. Και τούτο γιατί κατά την ορθόδοξη Θεολογία ο άνθρωπος, ως εικών του Θεού, πλάσθηκε για να είναι δημιουργός, μεταμορφωτής της δοσμένης σ' αυτόν φύσεως. Της έξωθεν φύσεως, αλλά και της δικής του φύσεως. Μεταμορφωτής σε είδος και κάλλος, κάνοντας χρήση της ελευθερίας, του αυτεξουσίου του.

Η δεύτερη παρατηρήση είναι ότι ο σύγχρονος πολιτισμός διέρχεται κρίση. Η κρίση αυτή είναι πολύπλευρη και βαθιά. Και το ερώτημα είναι, τί πρέπει να κάνει η Ορθόδοξη Εκκλησία ζώντας «**ἐν τῷ κόσμῳ**», αλλά μη όντας εκ του κόσμου, μπροστά στην κρίση αυτή. Στο ερώτημα αυτό θα επιχειρήσουμε να δώσουμε μια απάντηση με τη μορφή γενικών παρατηρήσεων. Ο χρόνος δεν επιτρέπει ανάλυση αυτών των παρατηρήσεων. Απάντηση που εκ των πραγμάτων θα είναι κάθε άλλο παρά ολοκληρωμένη και οριστική. Απλώς ένα έναυσμα για μια περαιτέρω συζήτηση του πελώριου αυτού θέματος.

Για να δοθεί όμως κάποια απάντηση στο ερώτημα αυ-

τό είναι ανάγκη να ξεκαθαρίσουμε δυο πράγματα. Τί εννοούμε με ορθόδοξη παράδοση και τί εννοούμε με σύγχρονο πολιτισμό. Γιατί και στα δύο αυτά υπάρχει κάποια σύγχυση στη σκέψη των ανθρώπων της εποχής μας.

Και πρώτα ως πρός τον όρο ορθόδοξη παράδοση. Αν ρωτήσουμε ένα σύγχρονο συνομιλητή μας τί εννοεί με αυτόν τον όρο, θα μας πει συνήθως, ότι έχει κατά νου τη δογματική, λατρευτική και ασκητική παράδοση, όπως διαμορφώθηκε στα χρόνια του Βυζαντίου και ολοκληρώθηκε το αργότερο τον 14ο αιώνα με τον Ησυχασμό και τη Θεολογία του Αγ. Γρηγορίου του Παλαμά. Όλα τα μετά την εποχή αυτή αποτελούν ορθόδοξη παράδοση μόνο στον βαθμό που συνεχίζουν ή μάλλον επαναλαμβάνουν και αντιγράφουν ακόμη και στις εξωτερικές τους λεπτομέρειες τα χαρακτηριστικά της εποχής εκείνης. Πρόκειται για έναν κλασικισμό, ανάλογο με εκείνον της αρχαίας ελληνικής παιδείας, που αποτέλεσε τη βάση της διαμορφώσεως της νεοελληνικής αυτοσυνειδησίας στα νεώτερα χρόνια. Η αντίληψη αυτή για την ορθόδοξη παράδοση δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα στη γεφύρωσή της με τον σύγχρονο πολιτισμό. Με την επιμονή της να αντιγράφει πιστά το παρελθόν κινδυνεύει η αντίληψη αυτή να μεταβάλει την Ορθοδοξία σε εξωτικό φαινόμενο, προορισμένο να περιθωριοποιηθεί και να προκαλεί απλώς την περιέργεια του συγχρόνου κόσμου, χωρίς να επηρεάζει το ιστορικό γίγνεσθαι.

Πάρτε ως παράδειγμα την Αγιογραφία, η οποία ανθεί σήμερα στον ορθόδοξο χώρο, κυρίως μετά τον αείμνηστο Φώτη Κόντογλου. Πρόκειται για πιστό αντίγραφο του παρελθόντος, το οποίο δεν ρίχνει καμιά απολύτως γέφυρα στο σύγχρονο πολιτισμό. Το ίδιο ισχύει και για την ακαδημαϊκή δογματική Θεολογία του τόπου μας, που δεν κάνει τίποτε άλλο, από το να επαναλαμβάνει χωρίς των Πατέρων και διατυπώσεις χωρίς καμιά ερμηνεία στο φως των αναζητήσεων του συγχρόνου ανθρώπου.

Όλα αυτά και άλλα παρόμοια θα οδηγήσουν την Ορθοδοξία σε περιθωριοποίηση. Κάτι που δεν γίνεται ακόμη αντιληπτό στον Ελλαδικό χώρο λόγω του μεταβατικού σταδίου, της μεταβατικής φάσεως που διέρχεται ο σύγχρονος Έλληνας. Φάσεως από τη Βυζαντινή του παράδοση προς τον εκδυτικισμό του τρόπου ζωής του. Έναν εκδυτικισμό, που είναι διάχυτος στην πολιτική, στην οικονομία, στον τρόπο με τον οποίον ο Έλληνας ζει καθημερινά, διασκεδάζει κ.λπ.

Ως προς τον όρο σύγχρονος πολιτισμός θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι δεν πρόκειται για τίποτε άλλο, από την ανάπτυξη του δυτικού πολιτισμού στο αποκορύφωμά του. Ο σύγχρονος πολιτισμός, είτε το θέλομε είτε όχι, κυριαρχείται και καθορίζεται από τις αξίες που αναπτύχθηκαν στη Δύση από τότε που η ελληνική Παιδεία και η χριστιανική πίστη πέρασαν στα χέρια των Ρωμαίων και προσέλαβαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής νοοτροπίας. Χωρίς μια βαθιά και ακριβή γνώση των χαρακτηριστικών αυτών δεν μπορούμε να κατανοήσουμε τον σύγχρονο πολιτισμό.

Δεν επιτρέπει ο χρόνος να αναλύσουμε τα χαρακτηριστικά αυτά. Θα περιορισθούμε στην επισήμανση των πιο σπουδαίων χαρακτηριστικών που έχουν σχέση με τη σύνδεση της ορθόδοξης παράδοσης με τον πολιτισμό.

Το πρώτο είναι η **ατομοκρατία**. Η έννοια του ανθρώπου ως ατόμου έχει τις ρίζες της στον ιερό Αυγουστίνο, τον Βοήθιο και τους άλλους Λατίνους Θεολόγους, οι οποίοι διεμόρφωσαν και τον μεσαιωνικό και τον νεώτερο δυτικό πολιτισμό. Σύμφωνα με αυτήν ο άνθρωπος απο-

τελεί μονάδα και αξία καθεαυτήν. Και η ικανοποίηση των αναγκών του είναι ο ύψιστος σκοπός του πολιτισμού. Αποτελεί επίσης υποκείμενο του «σκέπτεσθαι» και του «δρᾶν», του «ένεργειν».

Το δεύτερο στοιχείο είναι ο ευδαιμονισμός. Σκοπός του πολιτισμού είναι η ευδαιμονία του ατόμου. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το ιδανικό της ευδαιμονίας του ατόμου έχει ήδη περάσει και στα Συντάγματα των Δυτικών Χωρών. Υπάρχει και στο Σύνταγμα της Αμερικής, των ΗΠΑ. Η ευτυχία του ατόμου είναι περίπου ο σκοπός του πολιτισμού. Η Τέχνη νοείται ως μέσον ευχαριστήσεως ή αισθητικής καλλιεργείας του ατόμου, η παιδεία ως ανάπτυξη και διαμόρφωση του χαρακτήρα του ατόμου, η οικονομία ως αύξηση του εισοδήματος του ατόμου κ.λπ.

Τρίτο χαρακτηριστικό είναι η **χρησιμοθηρία**. Τελικό κριτήριο του πολιτισμού, του συγχρόνου πολιτισμού, είναι η παραγωγικότητα, δηλ. η χρησιμότητα του πολιτισμού στην προώθηση της ευδαιμονίας του ατόμου. Όσα περισσότερα παράγει το άτομο, τόσο περισσότερο αυξάνει την ευδαιμονία του, τόσο περισσότερο είναι πολιτισμένο.

Τέταρτο στοιχείο είναι η **λογοκρατία**. Ο άνθρωπος νοείται κατ' εξοχήν ως σκεπτόμενο όν. Αυτό ανάγεται, όπως είπα, στον Αυγουστίνο περισσότερο. Αναπτύσσεται έτσι στον σύγχρονο πολιτισμό η διανοητική ικονότητα του ανθρώπου, με αποτέλεσμα την κυριαρχία της πληροφορίας ως μέσου γνώσεως, της συσσωρεύσεως γνώσεων περί των πραγμάτων και προωθείται η πίστη, ότι όσο πιο πολλά γνωρίζομε, τόσο πιο ασφαλείς είμαστε. Όλα πλέον τα εναποθέτομε στη γνώση. Είναι βαθύτατη η πίστη του πολιτισμού μας, ότι αν ο άνθρωπος γνωρίζει, είναι ασφαλής, δεν κινδυνεύει, προστατεύεται. Αγνοείται δηλ. ότι μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίζει κάτι, αλλά να μη θέλει να το κάνει. Εδώ εντάσσεται και η ασύδοτη πλέον δυείσδυση του ανθρωπίνου νου στα μυστικά της φύσεως με όλα τα τρομερά προβλήματα Βιοθικής, τα οποία αντιμετωπίζει ο πολιτισμός μας εντονότατα.

Συνέπεια της συνθέσεως όλων αυτών των χαρακτηριστικών είναι η υπερτροφία του λογικού, το οποίο κατέχουσιάζει την πραγματικότητα μέχρι του σημείου να την πλάθει όπως θέλει αυτό. Είναι χαρακτηριστικό ότι έχει δημιουργηθεί ο όρος *virtual reality*, δηλ. εικονική πραγματικότητα, που την πλάθει η ίδια η πληροφορία. Καθώς και η κυριαρχία του ανθρώπου επί της φύσεως, με αποτέλεσμα το γνωστό μας οικολογικό πρόβλημα. Το σημαντικό στην όλη αυτή κατάσταση είναι ότι ο πολιτισμός μας νομίζει ότι όλα τα προβλήματά του θα τα λύσει με την αύξηση της πληροφορίας και της γνώσεως, ενώ ακριβώς με τον τρόπο αυτό αναπαράγει τα προβλήματα. Βρισκόμαστε σ' ένα φαύλο κύκλο, από τον οποίο δεν μπορούμε να βγούμε χωρίς ριζικές και βαθιές τομές, χωρίς δηλ. αναθεώρηση των θεμελιώδων αρχών, πάνω στις οποίες στηρίζεται και οικοδομείται ο πολιτισμός μας.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει να αντιμετωπίσει ένα μεγάλο δίλημμα. Θα χρησιμοποιήσει τον σύγχρονο πολιτισμό για να περάσει τα μηνύματά της, με τα οποία θα επιχειρήσει να διορθώσει τα κακώς κείμενα, τουτέστιν να αναιρέσει τον ίδιο τον πολιτισμό; Ή θα επιμείνει στη χρησιμοποίηση των δικών της μέσων για τον σκοπό αυτό;

Ορισμένα παραδείγματα αποκαλύπτουν τη σοβαρότητα του διλήμματος. Είναι γνωστή η σημασία του Internet στο σύγχρονο πολιτισμό μας. Πολύ σύντομα όσοι δεν θα είναι δικτυωμένοι σ' αυτό, θα είναι κωφάλαλοι και ανίκανοι να μεταφέρουν τα μηνύματά τους οπουδήποτε. Άλλα το

Internet αποτελεί κατά κοινήν ομολογία το αποκορύφωμα της ατομοκρατίας και λογικοκρατίας. Και οι κίνδυνοι που συνεπάγεται για τις ανθρώπινες σχέσεις είναι πλέον γνωστοί. Αν η Εκκλησία δικτυωθεί σ' αυτό για να μεταφέρει τα μηνύματά της στο σύγχρονο κόσμο, στην ουσία θα αρνηθεί και θα καταστρατηγήσει η ίδια το μήνυμά της με τον τρόπο αυτό, αφού η ουσία του μηνύματός της καταργείται από την ίδια τη φύση του οργάνου που χρησιμοποιεί. Το ίδιο ισχύει και για όλες τις μορφές της πληροφορικής και τα λεγόμενα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κ.λπ. Η συμμετοχή της Εκκλησίας σε όλο αυτό το βουτό της πληροφορήσεως αποτελεί παράδοση του εαυτού της στα χέρια του σύγχρονου πολιτισμού. Δηλ. αλλοτρίωση. Είναι προφανές ότι η Εκκλησία για πρώτη φορά κατά τη γνώμη μας κινδυνεύει να χάσει την ταυτότητά της, προσπαθώντας να την προβάλει στον σύγχρονο πολιτισμό.

Τί πρέπει να γίνει; Νομίζω ότι η Ορθοδοξη Εκκλησία έχει παγιδευθεί άσχημα στο παιγνίδι τόσο της ατομοκρατίας, όσο και της λογικοκρατίας και της χρησιμοθηρίας. Έχει πιστέψει ότι θα σώσει τον κόσμο μιλώντας πολλύ, κάνοντας πολλά και επιτυγχάνοντας πολλά. Έτσι λησμόνησε μια βασική αλήθεια: Ότι η Εκκλησία δεν σώζει με αυτά που λέγει, ούτε με αυτά που κάνει, αλλά με αυτό που είναι!

Ας δούμε τί σημαίνει αυτό σε σχέση με το θέμα του πολιτισμού.

Η Ορθοδοξία, πρώτον, δεν μπορεί να ασκήσει δημιουργική κριτική του συγχρόνου πολιτισμού, χωρίς να έχει βαθιά συνείδηση της παραδόσεως και της κληρονομίας της. Η Ορθοδοξία πρέπει να αναπτύξει τη σπουδή της Θεολογίας της, της Πατερικής κυρίως Θεολογίας, κατά τρόπο συστηματικό μέσα στον δυτικό χώρο. Πρέπει να λησμονήσουμε την αντίληψη, ότι οι Ποιμένες είναι απλοί Διοικηταί. Χωρίς Θεολογία οι Ποιμένες θα γίνουν έρμαια και άκριτοι οπαδοί του περιβάλλοντος πολιτισμού. Θα βυθίσουν τα ποιμνιά των και θα βυθισθούν και οι ίδιοι μέσα στα αδιέξοδα του πολιτισμού μας, ο οποίος είναι άλλωστε τόσον ελκυστικός.

Δεύτερον, η κριτική στάση της Ορθοδοξίας έναντι του συγχρόνου πολιτισμού, για να είναι εποικοδομητική και δημιουργική, δεν πρέπει να είναι πολεμική, αλλά αποτέλεσμα συμπαθούς και φιλανθρώπου συγκαταβάσεως της Εκκλησίας στο σύγχρονο άνθρωπο και τα υπαρξιακά προβλήματά του. Ας μη λησμονούμε ότι ο δυτικός άνθρωπος δεν είναι πλέον ο άλλος, ο απέναντι και έξω από την Εκκλησία μας, αλλά ο ενορίτης μας, όπως θα είναι και τα παιδιά του, τα παιδιά των παιδιών του. Η κριτική συνεπώς δεν πρέπει να ασκείται με την αντιπαράθεση εμείς και οι άλλοι. Αλλά με τη συμπάθεια και την κατανόηση που θα εδείχναμε προς τους δικούς μας, προς τα ίδια μας τα παιδιά.

Τρίτον, η μαρτυρία της Ορθοδοξίας ως εποικοδομητική και δημιουργική παρουσία στο χώρο της Δύσεως δεν πρέπει να ασκείται κυρίως δια των λόγων, είτε πρόκειται για προφορικό, είτε γραπτό, είτε πλέον και για ηλεκτρονικό λόγο. Η καλύτερη μαρτυρία είναι η ίδια η Εκκλησία, όταν συγκροτείται και λειτουργεί σωστά. Όταν π.χ. μέσα στον ατομοκρατούμενο δυτικό πολιτισμό μας υπάρχει και λειτουργεί σωστά η Ενορία. Η μαρτυρία της Ορθοδοξίας στον πολιτισμό μας είναι πολύ πιο σημαντική από όλα τα κηρύγματα και την αρθρογραφία μας. Διότι με τον τρόπον αυτό προβάλλεται ένα πρότυπο και μια στάση ζωής, μια εναλλακτική λύση στα αδιέξοδα που δημιουργεί ο ατο-

μισμός των κοινωνιών μας. Το ίδιο ισχύει και για την ευχαριστιακή κοινότητα και την ασκητική παράδοση και εμπειρία της Εκκλησίας μας ως αντίδοτα στα αδιέξοδα που δημιουργεί η οικολογική κρίση και ο ευδαιμονισμός του πολιτισμού μας. Αν η Ορθοδοξία έχει συγκροτημένη και σωστή Ενορία, ευχαριστιακή κοινότητα και μοναχικό βίο σύμφωνα με τη θεολογική της παράδοση, τότε η παρουσία της όχι μόνο θα προαστατεύσει την ίδια από την αφομοίωση, αλλά θα επενεργήσει ως φύραμα λυτρωτικό για ολόκληρο τον σύγχρονο κόσμο.

Πολύς λόγος γίνεται σήμερα, Σεβασμιώτατοι και αγαπητοί αδελφοί μου, για την είσοδό μας ήδη στην Τρίτη μετά Χριστόν Χιλιετία. Τί θα φέρει η Χιλιετία αυτή στον πολιτισμό μας: Αν ο σύγχρονος κόσμος, ο μετά τον Διαφωτισμό πολιτισμός μας, ακολουθήσει την εγγενή στα κύρια χαρακτηριστικά του νομοτέλεια, τότε ορισμένα βασικά στοιχεία του πολιτισμού του αιώνος αυτού διαγράφονται ήδη σαφώς στον ορίζοντα. Αυτά είναι δυο μεγάλων κατηγοριών.

Πρώτον είναι το πρόβλημα της διασώσεως του **ανθρωπίνου προσώπου**. Το πρόσωπο δεν είναι άτομο. Είναι μεγάλη η διαφορά μεταξύ ατόμου και προσώπου. Το άτομο νοείται ως μονάδα απομονωμένη, καθεαυτήν. Το πρόσωπο δεν μπορεί να νοηθεί ως μονάδα απομονωμένη. Το πρόσωπο είναι μια ταυτότητα, μια ιδιαιτερότητα, που προέρχεται από σχέση με τους άλλους. Ένα πρόσωπο δεν υπάρχει. Είναι αδύνατον να μιλήσει κανείς για ένα πρόσωπο. Και ο Θεός είναι τρία πρόσωπα. Δεν μπορούμε να πούμε, ότι ο Θεός είναι ένα πρόσωπο. Με κανένα τρόπο. Επομένως, η έννοια του προσώπου είναι αντιθετή προς την έννοια του ατόμου. Και αυτή η έννοια του προσώπου, που πηγάζει από σχέσεις με τους άλλους, καταλήγει σε μια μοναδικότητα και προϋποθέτει μια ελευθερία, που δεν είναι απαραίτητη στην περίπτωση του ατόμου. Και σήμερα ακριβώς η πρόοδος της επιστήμης, η γνώση, απειλεί το πρόσωπο. Απειλεί την έννοια του προσώπου. Θέλει να το μεταβάλει σε άτομο, το οποίο χρησιμοποιείται για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του και τις επιθυμίες του. Άλλα έτσι ο άνθρωπος από ύψιστος σκοπός, γίνεται μέσον προς σκοπόν.

Τέτοιες απειλές κατά του προσώπου δημιουργεί πλέον ο πολιτισμός μας με την πρόοδο της γνώσεως. Η γνώση αρχίζει πλέον να μας απειλεί. Και έρχεται με την μορφή των διαφόρων επιστημών, κυρίως δε με τη μορφή της Βιολογικής Επιστήμης. Όλοι μας αρχίζομε πλέον να διερωτώμεθα τί θα γίνει. Είναι αλματώδης η πρόοδος αυτή. Κάθε μέρα ακούμε και κάτι άλλο. Μόλις στη χθεσινή εφημερίδα διαβάσαμε διασταύρωση ανθρώπου και ποντικού, αν δεν κάνω λάθος. Η δημιουργία αντιγράφων των ανθρώπων με τη μέθοδο της κλωνοποίησης υπόσχεται πάρα πολλά στη βελτίωση, στην ευδαιμονία του ατόμου. Άλλα τί γίνεται με τη μοναδικότητα του προσώπου; Όταν πλέον μπορούμε να παράγουμε αντίγραφα ανθρώπων. Και όταν μπορούμε αυτά τα αντίγραφα να τα παράγουμε με σκοπό να τα χρησιμοποιήσουμε ως πράγματα, για να βελτιώσουμε την υγεία ή την ευδαιμονία του ανθρώπου. Φτιάχνομε έναν άνθρωπο, για να τον χρησιμοποιήσουμε ως όργανο για θα θεραπεύσουμε έναν άλλο άνθρωπο. Η μοναδικότητα του προσώπου είναι πλέον τεράστιο πρόβλημα του πολιτισμού μας. Ακούει κανείς και από ειδικούς Γενετιστές, όπως συνέβη να ακούσω όταν πρωτοεμφανίστηκε το επίτευγμα της κλωνοποίησης από Καθηγητή της Γενετικής εδώ στην Ελλάδα: Τί ωραιότερο πράγμα υπάρχει από το να μπορούμε να κάνομε αντίγραφα αν-

θρώπων, εις τρόπον ώστε, όταν μια μητέρα χάσει το παιδί της, να της πούμε: Ορίστε, πάρε το αντίγραφό του! Μα έχομε πραγματικά χάσει εντελώς την έννοια της μοναδικότητας; Μπορεί να παρηγορηθεί μια μητέρα με το αντίγραφο του παιδιού της, όσο και αν αυτό είναι ακριβές; Ίσως μπορεί. Αλλά εάν φτάσει και η μητέρα να παρηγορείται από το αντίγραφο, τότε πλέον να ξεχάσουμε την μοναδικότητα. Είναι λοιπόν τεράστιο το πρόβλημα.

Ένα άλλο πρόβλημα που δημιουργεί πλέον η πορεία του πολιτισμού, και μή σας φανεί περίεργο, είναι η διάσωση του **σώματος**. Ναι, το σώμα απειλείται. Εάν σκεφτούμε βαθύτερα τί συνεπάγεται η πληροφορική, το Internet και όλα αυτά τα μέσα, με τα οποία οι άνθρωποι επικοινωνούν πλέον μεταξύ τους, καταλαβαίνουμε ότι το μεγαλύτερο θύμα όλου αυτού του πολιτισμού είναι το ανθρώπινο σώμα. Δεν χρειάζεται πλέον να χρησιμοποιώ το σώμα μου για να ψωνίζω, να πάω στο διπλανό μαγαζί να συναντήσω εκεί τον γείτονά μου να ψωνίζει και αυτός. Μπορώ θαυμάσια μέσω του Internet να παραγγείλω τα ψώνια, να κάθομαι στο σπίτι μου, να επικοινωνώ με τους γείτονές μου, με τους φίλους μου, χωρίς να χρησιμοποιώ το σώμα μου. Χωρίς το σώμα αυτό να το έχω ως μέσο κοινωνίας με τους άλλους. Θα είναι λοιπόν θύμα του πολιτισμού το σώμα!

Και δεν είναι τυχαίο, ότι όλο αυτό συνδέεται με έναν άλλο κίνδυνο πολύ σημαντικό, που είναι ο κίνδυνος για τη φύση. Για το λεγόμενο οικολογικό πρόβλημα ακούγονται πάρα πολλά σήμερα. Λησμονούμε ίσως ότι η ευθύνη, η κοσμοθεωριακή ευθύνη για την εμφάνιση της οικολογικής κρίσεως, είναι ακριβώς η θεώρηση του ανθρώπου ως σκεπτομένου όντος, το οποίο μπορεί τον υλικό κόσμο να τον κάνει ό,τι θέλει. Αυτή η αποξένωση του ανθρώπου από το ίδιο το σώμα του, με το οποίο σώμα του συνδέεται με τον υπόλοιπο κόσμο, αυτή η αποκοπή του ανθρώπινου προσώπου από το σώμα του, συνδέεται με την αποκοπή του από τη φύση, με την οποία συνδέεται το σώμα του.

Κάνομε εμείς οι Θεολόγοι μεγάλη πολεμική κατά του

Δαρβίνου, διότι είχε κάποιες μορφές, με τις οποίες παρουσίασε τη θεωρία του, που θα μπορούσαν να μας προβληματίσουν. Αλλά το να τονίσει κανείς την αλήθεια, ότι ο άνθρωπος βιολογικά συνδέεται με τα υπόλοιπα ζώα, είναι μια αλήθεια που τη χρειαζόμαστε πάρα πολύ σήμερα. Και η οικολογική κρίση δεν θα αντιμετωπισθεί χωρίς αυτή τη σύνδεση πλέον του ανθρώπου. Την αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι σώμα, είναι μέρος του υπολοίπου κόσμου και όταν καταστρέψει τα άλλα ζώα, καταστρέφει τον εαυτό του.

Και ερχόμαστε στο μεγάλο πρόβλημα, στη μεγάλη ευθύνη της Εκκλησίας. Η Εκκλησία δεν κάνει τίποτα για όλα αυτά. Βεβαίως γίνονται πολλά και ιδίως σ' αυτόν τον χώρο, όπως είπα και στην αρχή, για να ψηλαφίσουμε τα προβλήματα, να διαλεχθούμε Εκκλησία και Επιστήμη, Θεολογία και Επιστήμη για τα προβλήματα αυτά. Αλλά η Εκκλησία στο σύνολό της δεν έχει ακόμη βρει τον δρόμο της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι απουσιάζει εντελώς από την Εκκλησία η έννοια της αμαρτίας κατά της φύσεως, της αμαρτίας κατά του φυσικού περιβάλλοντος. Ποιός πνευματικός επέβαλε επιτίμιο σε κάποιον που εμόλυνε το περιβάλλον; Και ποιός πιστός πίστεψε ποτέ, ότι αμάρτησε, επειδή κατέστρεψε το περιβάλλον; Χρειαζόμαστε μια αναθεώρηση βασική ορισμένων πραγμάτων. Και όλα αυτά είναι μπροστά μας. Και ένα Ιδρυμα όπως αυτή η Ακαδημία, που αφιερώνει τον εαυτό της σε τέτοιου είδους προβληματισμούς, είναι από Θεού τεταγμένη σήμερα, να παίξει ένα μεγάλο ρόλο στην Ιστορία.

Είμαι πολύ συγκινημένος και πολύ ευτυχής, διότι με αξιώσε η Ακαδημία αυτή, να με εντάξει στους Εταίρους της με τη σημερινή τόσο λαμπρή τελετή και με τους ευγενικούς λόγους που τη συνόδευσαν.

Σας ευχαριστώ και πάλι από καρδίας.

(Για τον τίτλο της ομιλίας και την απομαγνητοφώνηση του κειμένου την ευθύνη φέρει η σύνταξη των Διαλόγων Καταλλαγής)

Συνέχεια από τη σελ. 656

οηθεί και βρίσκεται στο Ιδρυμά μας, χάρη και στη συνηγορία του Σεβασμιωτάτου.

Τον Φεβρουάριο του 1966 αναγορεύθηκε διδάκτωρ στην ανωτέρω Σχολή, ήστερα από την έγκριση της διατομής του με θέμα: **Η έντηση της Εκκλησίας εν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ ἐπισκόπῳ κατά τούς τρεῖς πρώτους αἰῶνας**, (Αθῆναι 1965). Πρόκειται για μια μελέτη, που παραμένει κλασικό θεολογικό κείμενο για κάθε σοβαρή ενασχόληση με εκκλησιολογικά ζητήματα.

Το 1968 ανέλαβε τη θέση του Γραμματέως στο Τμήμα Πίστεως και Τάξεως του ΠΣΕ (στη Γενεύη), ένα Τμήμα διεκπειδούσας συνεργασίας σε ιδιαίτερα νηφύλιο θεολογικό επίπεδο.

Διαλέξεις, επιστημονικά συνέδρια, διεθνείς εκπροσωπήσεις και αποστολές του Οικουμενικού Πατριαρχείου ανήκουν από ετών στα σχεδόν καθημερινά γνωρίσματα της ζωής του.

Το 1986 εξελέγει από την Αγία και Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου εν ενεργεία Μητροπολίτης της χηρευούσης Ι. Μητροπόλεως Περιγάμου.

Είναι Ομότιμος Καθηγητής της Συντη-

ματικής Θεολογίας των Πανεπιστημίων Γλασκώβης και Θεσσαλονίκης.

Εδίδαξε και συνεχίζει να διδάσκει ως Επισκέπτης Καθηγητής σε περιφανή Πανεπιστήμια του εξωτερικού. Είναι επίτιμος διδάκτωρ του Institut Catholique των Παρισίων και της Θεολογικής Σχολής του Βελγαρδίου. Είναι επίσης μέλος της Διεθνούς Ακαδημίας Θρησκευτικών Επιστημών των Βρυξελλών.

Για το θεολογικό έργο του Σεβασμιωτάτου έχουν εκπονήθει μέχρι τώρα δώδεκα, ίσως και περισσότερες στο μεταξύ διδακτορικές διατριβές σε Πανεπιστήμια, όπως της Σοφίανης, της Οξφόρδης, της Τυβίγγης, του Σικάγου, της Βοστώνης, του Λονδίνου, της Λουβρέν, κ.α.

Ο Σεβασμιώτατος έχει δημοσιεύσει πολλά και περιστούδια στά ύρα σε έργα. Εντελώς ενδεικτικά αναφέρω τα ακόλουθα:

- «Από τό προσωπεῖον εἰς τό πρόσωπον» (1978),
- «Ἐλληνισμός καὶ Χριστιανισμός» (1976).
- «Ἡ Κτίση ὡς Εὐχαριστίᾳ» (1992),
- L' etre ecclesial' (1981),
- «Being as Communion» (1985) και άλλα.

Είναι μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και Διευθυντής του εν Αθήναις Γραφείου Εκπροσωπήσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου, οι παγκόσμια αναγνωρισμένες οικολογικές πρωτοβουλίες του οποίου στηρίζονται μεγάλως από τον άγιον Περιγάμου.

Από το 1993 είναι Τακτικό Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και από Ιης Ιανουαρίου 2002 Πρόεδρος αυτής.

Με την Ορθόδοξη Ακαδημία Κορήτης ο Σεβασμιώτατος συνδέθηκε από την αρχή. Υπήρξε μέλος του δεύτερου κιόλας συνεδρίου μας τον Αύγουστο του 1968, ως νέος Θεολόγος τότε με το όνομα Ιωάννης Ζηζιούλας. Έκτοτε συνόδευσε με αγάπη και ενεργό ενδιαφέρον τις εργάδεις προσπάθειες της Ακαδημίας μας.

Είμεθα ευτυχείς, γιατί ο Σεβασμιώτατος Περιγάμου αποδέχθηκε την εκλογή του στη Χορεία των Εταίρων της Ορθοδόξου Ακαδημίας, την οποίαν αποφάσισε το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος υπό την προεδρία του Επισκόπου μας Σεβασμιώτατου Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου κ. Ειρηναίου.

Συνεχίσθηκε και φέτος η συνεργασία με τη Σχολή Κηπουρών Τοπίου (MAINZ). Οι Καθηγητές Eckhard Boy και Sabine Busse ήλθαν στο Κέντρο με σπουδαστές, προκειμένου να ασκηθούν σε ένα ξένο γι' αυτούς περιβάλλον. Διάλεξαν, μετέφεραν, πελέκησαν και συναρμολόγησαν πέτρες, δημιουργώντας προστατευτικό και καλλωπιστικό τοιχίο

Ευρωμεσογειακό Κέντρο Νεότητας (EKN)

στη νότια πλευρά του βράχου, που υψώνεται στο νότιο μέρος του υπαίθριου Θεάτρου, καθώς και κατά μήκος του δρόμου από τη βρύση προς την έξοδο. Επίσης μας βοήθησαν στο μάζεμα της ελιάς, αποκτώντας μιαν επιπλέον εμπειρία. Κατά την παραμονή τους κοντά μας είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το έργο της ΟΑΚ, να συζητήσουν μαζί μας διάφορα θέματα και να επισκεφθούν αξιοθέατα της Κρήτης.

Ο Γεν. Διευθυντής έλαβε μέρος μεταξύ άλλων:

Οκτώβριος

16. Τελετή αναγόρευσης σε επίτιμους διδάκτορες του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Παν/μίου Κρήτης των: *Μάρθας Αποσκίτη - Άλεξιου, Wim f. Bakker, Arnold Van Gemert, Alfred Vincent*.
22. Ήμερδα στην Αγία Κυριακή, που οργάνωσαν η Ιερά Μονή Χρυσοπηγής και το Ινστιτούτο Ελιάς και Υποδοπικών Φυτών με θέμα «Οικολογική Γεωργία στις Ιερές Μονές της Κρήτης».

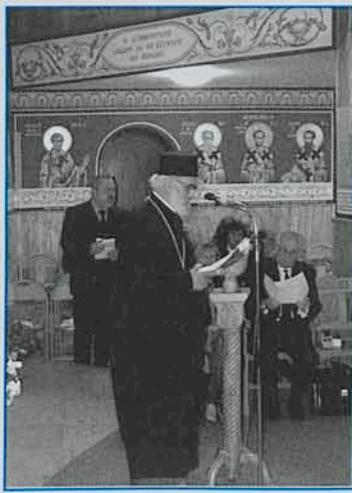
Νοέμβριος

1. Τελετή έναρξης του 11ου Παγκρητίου Ιατρικού Σενεδρίου.
20. Εκδήλωση, την οποία οργάνωσαν η Ι. Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος» με ομιλητή τον Σεβασμ. Μητροπολίτη Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου Ανδρέα, ο οποίος χειρίστηκε με επιστημονική υπευθυνότητα και ευθυχροίσια το ακανθώδες θέμα: «Ελληνορθόδοξη Εκκλησία και Ελευθέριος Βενιζέλος».
26. Επίσημη τελετή στην Ορθόδοξη Ενορία του Ντύσσελτορφ, με την ευκαιρία ολοκληρώσεως της Αγιογραφήσεως του Ναού του Αγίου Ανδρέα (βλπ. παρακάτω).

Δεκέμβριος

4. Τελετή στο Πεδίον Βολής Κρήτης με την ευκαιρία της εορτής της Αγίας Βαρβάρας.

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΝΤΥΣΣΕΛΤΟΡΦ

Ο π. Ιωάννης Ψαράκης καλωσορίζει τους καλεσμένους

Ο Σεβασμιώτατος Γερμανίας Αυγονούτινος.

Ο Θεοφίλ. Επίσκοπος Λεύκης Ευμένιος απευθύνει στον π. Ιωάννη και τη Μονή Χρυσοπηγής δίκαιον έπαινον

Tο απόγευμα της Τρίτης, 26. Νοεμβρίου, έγινε μια σεμνή και λίαν συγκινητική τελετή στην ελληνορθόδοξη ενορία του

Düsseldorf της Γερμανίας. Αφορμή: Η ολοκλήρωση της αγιογράφησης του I. Ναού του Αγίου Ανδρέου του Πρωτοκλήτου. Καλεσμένοι

ήταν οι Γερμανοί της ευρύτερης περιοχής: οι άρχοντες του τόπου και ιδίως στελέχη της Ρωμαιοκαθολικής και της Ευαγγελικής Εκκλησίας.

Σκοπός: Η ενημέρωσή τους για το έργο που συντελέσθηκε και προσφέρεται όχι μόνο στους Ορθοδόξους, αλλά σε ολόκληρη την τοπική κοινωνία.

Η αγιογράφηση έγινε από αδελφές της Ι. Μονής Χρυσοπηγής, οι οποίες έλαβαν επίσης μέρος στην τελετή, κατά την οποίαν απηύθυνε χαιρετισμό και η Ηγουμένη Οσιωτάτη Αδελφή Θεοξένη. Είπε, ματαξύ άλλων: δεχθήκαμε την πρόσκληση από τη Δυτική Ευρώπη ως ένα κάλεσμα της Εκκλησίας στη διακονία του ανθρώπου, όχι μόνο του ορθόδοξου, αλλά κάθε ανθρώπου, που βιώνει το αδεέδο δων σύγχρονων προβλημάτων, για τα οποία συμπάσχουμε ως «τοίς πάσι συνηρμοσμέναι».

Το ενοριακό Κέντρο και ο ήδη ευρύτερα γνωστός Ναός οικοδομήθηκαν με τη φροντίδα του ζηλωτή Κρητικού εφημερίου *Iwánou Ψαράκη*, Πρωτοπρεσβυτέρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου (πρώην συνεργάτη της ΟΑΚ). Οι πρώτες σκέψεις για ένα τέτοιο, λίγα τολμηρό εγχείρημα, είχαν γίνει ήδη από την εποχή της Αρχιερείας στη Γερμανία του Σεβασμ. Ειρηναίου και άρχισαν να πραγματοποιούνται με την ευλογία του διαδόχου αυτού Μητροπολίτου Αγιουστίνου, ο οποίος και προεξήρχε στη Δοξολογία και έκλεισε με μεστούς λόγους την παραπάνω τε-

λετή. Χαιρετισμό απηύθυναν επίσης ο Δήμαρχος του Ντύσσελντορφ *Joachim Erwin*, ο Γεν. Πρόξενος της Ελλάδος *Iwánou*. *Rizόπουλος*.

Ήταν πλήρως δικαιολογημένη η συγκίνηση του π. *Iwánou*, της Πρεσβυτέρας Χριστίνης και μελών της οικογένειάς τους γιά την ολοκλήρωση μιάς πολύχρονης, πολυδάπανης και εργώδους προσπάθειας. Στην ομιλία του ο π. *Iwánou* ευχαρίστησε τους ομογενείς και αλλογενείς, ομόδοξους και ετερόδοξους, που συνέδραμαν αυτό το έργο. Απευθύνομενος δε προς τους παρισταμένους εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Πολιτικών Κομμάτων της Γερμανίας, παρεπήρησε: «Τα απροσδόκητα και μεγάλα προβλήματα και οι έκτακτες απαιτήσεις της εποχής δεν επιτρέπεται να παραμερίσουν τα ελληνορωμαϊκά και τα αληθώς χριστιανικά χαρακτηριστικά της Ευρώπης, η διατήρηση των οπίων είναι αίτημα των καιρών και έργο όχι μόνο των Εκκλησιών».

Τον πανηγυρικό της εορτής είχε κληθεί και εκφώνησε ο Γεν. Διευθυντής της ΟΑΚ. Αναφέρθηκε στη θεολογία, στο περιεχόμενο, στην τεχνοτροπία και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγιογράφησης και εχαρακτήρισε τον αποπερατωμένο πλέον ναό και το σύνολο του ενοριακού συγκροτήματος ως «το μικρό θαύμα του Ντύσσελντορφ και για το Ντύσσελντορφ».

Ένα χρήσιμο βιβλίο

Η βιβλιογραφία για την Εκκλησία της Κρήτης εμπλουτίσθηκε με ένα πολυσέλιδο, τεκμηριωμένο και άξιο πρόσωπος και μελέτης βιβλίο:

Μητροπολίτου Πέτρου και Χερρονήσου Νεκταρίου, «Ο Αρχιεπίσκοπος Ένγενιος και η Εκκλησία Κρήτης», Νεάπολης 2002. Στις σελ. 335-7 γίνεται αναφορά στα εγκαίνια της ΟΑΚ (13. 10. 1968), κατά τα οποία ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος ετέλεσε τον Αγιασμό και απήγουνε χαιρετισμό.

Ευχαριστούμε θερμά όλους τους φίλους της ΟΑΚ, που εμπλουτίζουν τη Βιβλιοθήκη της με την ευγενή αποστολή βιβλίων και άλλων εντύπων. Όλως ιδιαιτέρως ευχαριστούμε τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης-Ιδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, που ευαρεστήθηκαν να διαθέσουν στην ΟΑΚ 202 τόμους από τις εκδόσεις τους, όπως επίσης τις Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ (Αλεξ. Βοβολίνη -Λασκαρίδη), τη Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής (Δρ. Αγνή Βλαβιανού - Αρβανίτη), την INTERAMERICAN, το Christian Heritage College (Mona Hsu).

Πένθη

Τρεις άνθρωποι, που παρακολούθησαν με συμπάθεια το έργο της ΟΑΚ, ο καθένας με το δικό του τρόπο, εξεδήμησαν προς Κύριον πρόσφατα:

- Ο εφημέριος της Παλαιόχωρας Ελευθέριος Λιτσαρδάκης,
- Ο Καθηγητής Ανδρέας Φυτράκης και
- Ο Αρχιμ. Χρυσόστομος Μαραγκουδάκης.

Ανάλογα με τις δωρεές του Θεού προς τον καθένα υπηρέτησαν την Εκκλησία, την παιδεία, την κοινωνία. Προς τους οικείους αυτών και την Αδελφότητα της Ι. Μονής Αγίας Τριάδος Χανίων εκφράζουμε και από τη θέση αυτή τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Συνέντευξη Τύπου. Μια από τις πολλές συνεντεύξεις στην ΟΑΚ.

Ευχαριστούμε και από τη θέση αυτή τους εκπροσώπους του Τύπου και των λοιπών Μ.Μ.Ε., για τη συμπαράστασή τους στο έργο του Ιδρύματος

Απολογισμός ΟΑΚ 2001

ΕΣΟΔΑ	ΕΞΟΔΑ
Τακτικά 123.737.470	Τακτικά 158.498.672
Έκτατα 37.289.086	Έκτακτα —
Σύνολο 161.026.556	Σύνολο 158.498.672
Πλεόνασμα 2.527.884 δρχ.	

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗΣ

Τριμηνιαίο περιοδικό
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

73006 Κολυμπάρι-Χανιά
Τηλ.: 2824022245 - Fax: 2824022060

E-mail: oac@otenet.gr

www.oac.gr

ISSN 1105-7017

Εκδότης - Δ/ντης Συντάξεως:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΜΙΧ. ΓΕΩΡΒΑΣΑΚΗΣ Ο.Ε.
Χανιά - Τηλ.: 2821092482

Επήσια συνδρομή: Εσωτερικού € 5 - Εξωτερικού € 25

Εμβάσματα: ΑΤΕ-Χανιά, Λογαρ. 37704003260-96

Τιμή τεύχους € 1,5

Γίνονται δεκτές προαιρετικές εισφορές

Για τα μη ενυπόγραφα κείμενα
την ευθύνη έχει ο Διευθυντής Συντάξεως

Παρακαλούμε τους φίλους αναγνώστες να μη λησμονούν, ότι το περιοδικό στηρίζεται στην αγάπη και τη συνδρομή τους. Ευχαριστούμε όσους είχαν πρόσφατα την ευαισθησία, να προσφέρουν ποσά ανώτερα της συνδρομής.